

Emnebeskrivelse på Handelshøjskolens Bibliotek, CBS

Et eksempel på et bibliotek, der vægter emnebeskrivelsen højt. Hvordan gribes emnebehandlingen an og hvad er tankerne bag?

Af Anita Sørensen

Handelshøjskolens Bibliotek skal understøtte undervisning og forskning på Copenhagen Business School. En af de vigtigste opgaver er at lede brugerne frem til den information, som vi giver adgang til. Denne opgave har flere sider. Der skal være en teknisk adgangsløsning, et godt brugerinterface og biblioteket skal understøtte muligheden for at udvælge informationerne.

Anita Sørensen

Forskningsbibliotekar, cand.polit.CBS
as.lib@cbs.dk

En af de muligheder for at søge og vælge informationer, som vi tilbyder vores brugere, er vores katalog. Her registrerer vi de materialer, som vi giver adgang til og vi understøtter på forskellig måde en udvælgelse af materialer ud fra den enkelte brugers informationsbehov.

Alle de data, som vi lægger ind i vores katalog, er på hver deres måde med til at understøtte brugen af katalogen til informationsøgning og informationsformidling, men specielt med emnebeskrivelsen understøtter vi søgning på og valg af materialer.

1 Emnebeskrivelse og emnedatasystem på HB

Som hovedregel får bibliografiske poster i bibliotekets katalog danske emneord¹. Der bruges både kontrollerede og ukontrollerede emneord. Valg af emneord og inddatering foretages, når materialet er modtaget, dvs når vi har materialet foran os enten i trykt eller elektronisk form.

Vi har brugt danske emneord siden 1989 dvs. stort set fra vi fik OPAC. Indtil 1997 emnebeskrev vi både med klassifikation og med emneord. I dag bruges kun emneord. Indtil 1997 var opbygningen af vores emnedatasystem sådan, at vi havde udklassifikation og til hver klassifikationsgruppe havde vi knyttet et eller flere emneord i en flad struktur. I 1997 lavede vi vores egen emnedatasystem i form af en tesaurus. Vores oprindelige UDK-system kan stadig anes som grundstrukturen.

For hvert dansk emneord er der en post med over- og underbegreber, synonymer, engelske emneord og "se også" henvisninger. Derudover er der en placeringsangivelse, som vi bruger ved fysiske materialer, der skal opstilles i biblioteket.

Eksempel på emneordspost:

EMNEORD	Videnledelse
SYNONYM	Vidensledelse
	Videnmanagement
	Vidensstyring
	Videnstyring
ENGELSK EMNEORD	Knowledge management
PLACERING	442
OVERORDNET EMNEORD	Viden
UNDERORDNET EMNEORD	Videncentre
	Videndeling
	Videnledelsessystemer
	Videnoverførsel
	Videnregnskaber
	Videnskabelse
SE OGSÅ	Intellektuel kapital
	Vidensintensive virksomheder

Emnedatasystemet indeholder 6.045 emneord og 970 placeringsangivelser.

Vores emnedatasystem er universelt, men de enkelte faglige områder er udfoldet i meget forskelligt omfang bestemt af den faglige dybde, som vi skal dække ved emnebeskrivelsen. Undervisning og specielt forskning på Copenhagen Business School er fagligt meget udfoldet, måske mere end de fleste forbinder med en Business School, hvilket betyder, at vores

emnedatasystem må udfoldes tilsvarende.² Som udgangspunkt følger vi reglerne for konstruktion af tesauri:

- tællelige ting : ubestemt flertal
- kun en ting : bestemt ental
- abstrakte ting : ubestemt ental

Identiske ord i forskellige fagområder adskilles ved, at der bruges to ord med bindestreg imellem, hvor sidste ord angiver fagområde eller vi forsøger at undgå problemet ved anden formulering.

- 1 EMNEORD: Leasing-skat
- 2 EMNEORD: Leasing-jura
- 3 EMNEORD: Finansiell leasing
- 4 EMNEORD: Leasing

nesøgning og Præcis emnesøgning. Denne søgeside har været igennem en usability test og har fået en sønderlømmende kritik.⁵

Ser man på billedet, så kan man sige, ”Tag lige og læs teksten. Der står jo, hvad der søges i” og der mangler bestemt ikke søgetips. Men helt ærligt, det går ikke. Vores brugere kan ganske enkelt ikke gennemskue denne skelnen mellem bred og præcis emnesøgning. Jeg er personligt ikke i tvivl om, at vi undergraver arbejdet med emnesøgning med dette søgebillede. Vi har søgt at løse nogle problemer, men skabt nogle andre.

3.3: Hvad dækker ”Bred emnesøgning” og ”Præcis emnesøgning”

Bred emnesøgning er en keyword søgning. Der søges i alle relevante ord i posterne på bibliotekets bøger, tidsskrifter m.m. Der søges på:

kontrollerede emneord
ukontrollerede emneord
titel

abstrakt

danske emneord fra importerede poster
engelske emneord fra importerede poster

Bruges bred emnesøgning, vil der ofte findes mange poster - i mange situationer for mange og for upræcise. Fundene vil kun undtagelsesvis ske på emneord, og ved søgningen kan der ikke drages fordel af det system af synonymer, engelske ord, over- og underbegreber, som vi har i vores emnedatasystem.

Præcis emnesøgning er en søgning i emnedatasystemet. Der søges på både: emneord, synonymer og engelske ord. Når et relevant emneord er fundet, så kan der søges videre i katalogen. Denne søgning giver færre, men mere præcise fund.

Præcis emnesøgning understøtter brugen af emnebeskrivelsen i posterne, men bruges denne indgang, så mister man ”sprællet” / de alternative indgange, som vi beriger vores poster med ukontrollerede emneord.

3.4: Eksempel på oplysninger i bibliografisk post.

I vores poster vises emneordene, således at brugerne kan bruge dem til at vurdere relevansen af de materialer, som er fundet frem ved søgningen. Det er også muligt at klikke på emneord og ad den vej søge videre på ét emneord.

3.5 Opfyldes målsætningen

Målet med emnedatasystemet er at det skal være et let forståeligt og let anvende-

TITEL	Complex Knowledge -Studies in Organizational Epistemology-
FORFATTER	Haridimos Tsoukas
PUBL.DATA	Oxford University Press, Oxford 2005, 414 s.
EMNEORD	Viden; Organisationer; Komplexitet; Videnledelse; tavs viden; Virksomhedens strategi; Videnbaseret teori
PLACERING	Økonomisk Bibliotek – Bogsamling: 442 tso kælderen Indholdsfortegnelse og abstract

ligt redskab. Det er muligt at søge litteratur efter emne, men let forståeligt og let anvendeligt er det altså ikke. Spørgsmålet er, hvad gør vi så?

4 Emnebehandling i fremtiden på HBK

Afsættet til mine overvejelser om fremtiden vil jeg tage i 3 udsagn, som jeg har valgt ud fra dels et fokusinterview med en af bibliotekets ansatte og dels fra vores brugerundersøgelse nov. 2004.

Fokusinterview – professionel bruger:⁶

”Som professionelt værktøj for mig, så er det [HERMES] rimeligt uvurderligt. Det er rigtigt godt, og det er det også for de studerende, men problemet er bare, at det er svært at gennemskue”

”Biblioteket har... adgang til 95% af den information, som de studerende ønsker sig, men de finder måske 5% af det.”

Kommentar fra studerende – brugerundersøgelse nov. 2004:⁷

”Søgemaskinen er ikke så god, som den kunne være. Ofte skal man søge flere gange og bruge mange forskellige søgeord for at blive dækket ind og se alle bøger indenfor et specifikt område.”

Denne kommentar peger på en af den verbale emnesøgnings største problemer. Jo mere udfoldet emnedatasystemet er, jo flere ord skal man søge på for at sikre sig, at man er dækket ind. Dette gælder også os som professionelle brugere. Som gråhåret professionel bruger drømmer jeg ofte om klassifikationens og trunkeringens lyksalige tid.

Disse kommentarer underbygger min vurdering af, at HBK:

- har et rigtigt godt katalog for de professionelle brugere; katalogapparatet er i orden
- har et godt materialevalg
- understøtter emnesøgning meget dårligt; verbal søgemulighed ikke løsning i sig selv

Da de professionelle brugere har et godt arbejdsredskab, så kunne man jo vælge at fokusere på mere personlig betjening. Dette

mener jeg er en umulighed. Biblioteket har o.60 ansatte og vi skal betjene o.15.000 studerende og o.1.000 lærere og forskere.

4.1 Personificeret massebetjening

Det er IT, der skal på banen. Vi skal ikke gøre vores brugere til professionelle brugere, men vi skal bruge vores professionelle viden til via IT løsninger at understøtte vores brugeres informationsøgning. Vi skal gøre det vel vidende, at verbale emneord siger noget om materialernes indhold, men der er brug for noget mere. Det kan være at samle materialerne i nogle grupper, at tilbyde at brede søgningen ud eller at tilbyde mulighed for præciseringer eller det kan være at lave nogle emneindgange eller faglige indgange, hvor der ligger nogle komplicerede søgninger bag.

I punktform vil det være:

- arbejde med udformningen af brugergrænsefladen
- udvikle tesaurusfunktionen i søgesammenhænge
- udvikle bruger – system dialog a la mente du..., vil du også...
- semester, fag eller opgave indgange

Handelshøjskolens Bibliotek har netop indgået aftale om at implementere Book-IT som nyt bibliotekssystem. Der er i den forbindelse udpeget 6 hovedområder for udviklingsarbejde. En af dem er udvikling af tesaurus. For en gang skyld er jeg optimistisk. **Jeg tror på, at vi om få år har nogle meget bedre servicetilbud til vores brugere, når de skal finde og udvælge materialer.**

Noter

1 : Biblioteket giver adgang til elektroniske bøger i systemet ebrary. Posterne er lagt ind i katalogen, men har ikke danske emneord.

2 : Prøv at se navnene på fakulteter, institutter og centre på CBS's hjemmeside http://www.cbs.dk/forskning_viden/fakulteter_institutter_centre

3 : ”Emnedatasystemet ved Handelshøjskolens Bibliotek” version 00-02 s.2 (min fremhævning)

4 : ”Emnedatasystemet ved Handelshøjskolens Bibliotek” version 00-02 s.4 (min fremhævning)

5 : ”Det brugervenlige forskningsbibliotek. Midtvejsrapport for HBK” s.14 UNI*C September 2004

6 : ”Emneordssystemet på CBS” s.26 (Erhvervsrelateret projekt Eva Schäfer og Mette Koch Larsen efteråret 2004)

7 : ”Brugerundersøgelse 2004” Bilag 8

Informationskompetence, biblioteksmedarbejdere og danske uddannelsesinstitutioner – good practice eksempler

Af Anne Cathrine Trumpy

Bibliotekskonsulent. Bibliotekar, KVL.

act@kvl.dk

DF's Forum for Brugeruddannelse arrangerede i efteråret 2004 en heldags rundbordskonference. Rundbordskonferencens formål var at sætte fokus på danske good practice eksempler, hvor biblioteksmedarbejdere og uddannelsesinstitutioner samarbejder omkring udvikling af de studerendes og underviserens informationskompetencer.

I Bibliotekspressen¹ kunne vi læse at DF og BF er gået sammen om at sætte fokus på, hvordan forskningsbibliotekerne bliver mere synlige i den offentlige debat.

I tråd med dette initiativ og med støtte fra DF arrangerede DF's Forum for Brugeruddannelse i efteråret 2004 en heldags rundbordskonference. Rundbordskonferencens formål var at sætte fokus på danske good practice eksempler, hvor biblioteksmedarbejdere og uddannelsesinstitutioner samarbejder omkring udvikling af de studerendes og underviserens informationskompetencer. Denne artikel er ikke et referat af rundbordskonferencen, det er en smagsprøve på outputtet og en udveksling af forumets erfaringer med arrangementet.

Forumets bestyrelse havde inviteret forskningsbibliotekarer, bibliotekarer, biblioteksledere, studerende, undervisere og undervisningsansvarlige fra 5 danske uddannelsesinstitutioner (SDU, DFU, KU, CVU Midt-vest og CVU Vita)², hvor man med succes har samarbejdet med om integration af bibliotekets ydelser og faglige viden i undervisningen. 11 personer var sat i stævne til en rundbordskonference den 5. november på Det Kongelige Bibliotek. Her blev deltagerne blandt andet stillet spørgsmålene:

- Hvad er baggrunden for jeres samarbejde?
- Hvilken synergieffekt har I opnået?
- Ligger der en værdiforøgelse for de studerende og for underviserne/vejlederne i samarbejdet?

Bibliotekernes kernekompetencer – evnen til at navigere i informationskaos, kildekritik, viden om databaser m.v. får større rolle at spille i akademiseringen af uddannelserne og stiller krav til bedre informationskendskab. I sin indledning påpegede forumets daværende formand, Eli Greve, at bibliotekerne ofte er en overset ressource. Eksisterende biblioteksintroduktioner og – undervisning mangler tit faglig sammenhæng for de studerende, og anses af de meget ressourcebevidste studerende som spild af tid.

Blandt deltagerne i rundbordskonferencen var der enighed om, at initiativet til samarbejdet mellem bibliotek og underviserne bør komme fra biblioteket. Biblioteket kan på den måde synliggøre og dokumentere hvilke kompetencer og ressourcer, det kan bidrage med. Mange undervisere og forskere er selv ubekendte med bibliotekets muligheder, finder måske primært litteratur via referencelister,

og ikke via bibliotekets databaser osv.. Hvordan skal de så kunne motivere deres studerende til at bruge biblioteket? Det må være et mål at informationskompetencen inddrages tidligt i studieforløbet, og indgår i en relevant faglig kontekst, som har betydning for den enkelte studerende. Biblioteket skal sætte sig ind i studier og projekter for at vide, hvilke krav der møder de studerende, hvornår og hvordan biblioteket kan bidrage med viden, samt komme med konkrete forslag til hvordan.

Såvel deltagere som bestyrelse vurderer rundbordskonferencen som et meget vellykket arrangement – både med hensyn til form og indhold.

De mest aktuelle pointer fra rundbordskonferencen ønsker bestyrelsen at publicere i relevante fagblade, tidsskrifter og aviser. Herudover har rundbordskonferencen været startskuddet til at flere af medlemmerne i bestyrelsen har igangsat egne projekter ved deres respektive moderinstitutioner. Forumets bestyrelse planlægger at udgive en rapport, hvori artikler og projekter indgår. Dette nummer af DF Revy indeholder yderligere 2 artikler der belyser aktuelle temaer og problemstillinger fra rundbordskonferencen.

1. "Fokus på forskningsbibliotekerne". Af Thomas Christian Steffensen. Bibliotekspressen, 3, 2005. s. 7.

2. Deltagerne i rundbordskonferencen

Tina Pipa, forskningsbibliotekar, cand.scient.pol. Det kgl. Bibliotek

Lotte Rienecker, cand. psych. Centerleder på Formidlingscentret under Københavns Universitet,

Læs mere: www.hum.ku.dk/studiereform/Publikationer > Publikationer, inspirationskrifter og arbejdsrapporter > inspirationskrifter

Tove Schreiber, rektor på CVU-vita i Holstebro (Ergo- og fysioterapeutuddannelsen)

Mai Aggerbeck, bibliotekar (på det tilhørende bibliotek)

Læs mere: "Integration af uddannelse og fagbibliotek".

/Mai Aggerbeck og Tove Schreiber. - I: DF-revy. - Årg.25, nr. 6 (2002); s.123-126

Povl Götke, lektor Institut for Filosofi og Religionsstudier ved SDU (leder af Center for Universitetspædagogik), Odense

Gina Bay, bibliotekar SDUB, Odense

Jens Dam, bibliotekar SDUB, Odense

Læs mere: [/www.unev.dk/default.aspx?page=122](http://www.unev.dk/default.aspx?page=122)

Alice Nørhede, biblioteksleder Danmarks Farmaceutiske Universitet

Kristian Byrialdsen, studerende samme sted

Lisette Prins, studievejleder, CVU Midt-vest, Viborg Seminarium

Claus Bjerg, biblioteksleder (på det tilhørende bibliotek)

Læs mere: www.viborg-seminariet.dk/studiezonon/